

RAZDELITEV PROIZVODNJE IN NARODNEGA DOHODKA

Uresničenje temeljnih gospodarsko političnih smotrov družbenega plana lahko zagotovimo z ustrežno razdelitvijo proizvodnje in nacionalnega dohodka. Zato je tudi zadovoljitev raznih družbenih potreb odvisna od ustvarjene proizvodnje in njene strukture.

Skupna proizvodnja in družbeni bruto proizvod se razdelita na dva temeljna oddelka: proizvodnjo proizvodnih sredstev in proizvodnjo potrošnih sredstev. V družbenem planu gospodarskega razvoja Jugoslavije za l. 1957 do 1961 je določeno, da se bo družbeni bruto proizvod povečal za 57,6 odstotka ali povprečno za 9,5 odstotka na leto. Zaradi zagotovitve nujne materialne podlage za potrošnjo, s katero računamo, je pri tem potrebno, da se proizvodna sredstva povečajo za 58,8 odstotka ali povprečno za 9,7 odstotka na leto, potrošna sredstva pa za 55,4 odstotka ali povprečno 9,2 odstotka na leto. Proizvodna sredstva obsegajo delovna sredstva, to je opremo in gradbene objekte, ter delovne predmete, to je surovine in drug reprodukcijski material, ki ga potrebuje proizvodnja, potrošna sredstva pa različne proizvode za osebno potrošnjo, družbeni standard, za potrebe državnih organov in ljudske obrambe.

Zadovoljitev raznih družbenih potreb ni mogoče zagotoviti samo na podlagi lastne proizvodnje. Pri tem ima veliko vlogo tudi zamenjava z inozemstvom. Ker je ena izmed temeljnih nalog gospodarske politike za prihodnje razdobje zmanjšanje primanjkljaja v zamenjavi z inozemstvom, je potrebno hitreje povečevati izvoz blaga in uslug kakor uvoz. Zato je z družbenim planom določeno, da se bo izvoz do l. 1961 povečal za povprečno 11,9 odstotka na leto, uvoz pa za 8 odstotkov.

SKUPNO IN NETO RAZPOLOŽLJIVA SREDSTVA

Sredstva, ki nam ostanejo po zamenjavi z inozemstvom za razdelitev, da bi zadovoljili različne družbene potrebe, imenujemo skupno razpoložljiva sredstva. Ker izvajamo politiko znižanja primanjkljaja v zamenjavi z inozemstvom, lahko skupno razpoložljiva sredstva do l. 1961 povečamo v bolj počasnem tempu, kakor bo naraščal družbeni bruto proizvod.

Največ skupno razpoložljivih sredstev (to je približno 57 odstotkov) uporabljamo za potrebe proizvodne potrošnje. Od tega manjši del (približno 5,5 odstotki) so sredstva, ki služijo za vzdrževanje in zamenjavo sedanjih delovnih sredstev (opreme in gradbenih objektov), a večji del (približno 51,5 odstotka) služi kot potrošnja delovnih predmetov (to je surovin in drugega reprodukcijskega materiala) za potrebe proizvodnje.

Ce od skupno razpoložljivih sredstev odštejemo sredstva, ki služijo za vzdrževanje in zamenjavo delovnih sredstev, in tista, ki služijo kot potrošnja delovnih predmetov, ostanejo tako imenovana neto razpoložljiva sredstva. V strukturi skupno razpoložljivih sredstev, ki jih določa družbeni plan od l. 1957 do 1961, sodelujejo neto razpoložljiva sredstva s približno povprečno 43 odstotki na leto. Neto razpo-

ložljiva sredstva so dejansko narodni dohodek, ki je povečan ali zmanjšan za razliko med planiranim izvozom in uvozom. Neto razpoložljiva sredstva razdelimo po gospodarski politiki, ki jo izvajamo, na akumulacijo ali neto gospodarske investicije, osebno potrošnjo in družbeni standard, državne organe, ljudsko obrambo ter na družbene rezerve in na nerazvrščena sredstva.

AKUMULACIJA

Akumulacija ali neto gospodarske investicije obsega sredstva, ki služijo povečanju razpoložljivih proizvodnih skladov in tako omogočajo realizacijo pogojev za povečanje proizvodnje ali razširjeno reprodukcijo. Akumulacija obsega sredstva, s katerimi se povečujejo temeljni proizvodni skladi (zmogljivosti) in obratni proizvodni skladi (ali obratna sredstva), ker vsako povečanje proizvodnje praviloma terjajo, da se poprej povečajo ti skladi. Ker je od akumulacije odvisno povečanje proizvodnje, je razdelitev sredstev za akumulacijo eden izmed najpomembnejših momentov pri uresničevanju določenih gospodarske politike. Z družbenim planom je določeno, da bomo od neto razpoložljivih sredstev v razdobju od 1957 do 1961 odvajali za potrebe akumulacije povprečno 19,6 odstotka na leto. Ker smo v minulem razdobju (od l. 1952 do 1956) razporejali za akumulacijo povprečno 22,5 odstotka neto razpoložljivih sredstev na leto, to pomeni, da računamo z relativnim zmanjšanjem deleža akumulacije v skupni razdelitvi. Do teh sprememb prihaja zaradi izvajanja politike povečevanja življenjskega standarda v prihodnjem razdobju, ki terja, da odvajamo v ta namen več, razen tega pa je tudi mogoče, da tudi s počasnejšim povečanjem akumulacije uresničimo povečanje proizvodnje, s katerim računamo.

Za potrebe osebne potrošnje in družbenega standarda je določeno, da bomo razdelili v razdobju od l. 1957 do 1961 povprečno 64,1 odstotka neto razpoložljivih sredstev na leto, medtem ko smo v razdobju od l. 1952 do 1956 razdeljevali povprečno 62,4 odstotka na leto. To pomeni, da računamo s hitrejšim porastom sredstev za življenjski standard (osebna potrošnja in družbeni standard) od povečanja neto razpoložljivih sredstev. V okviru skupnega povečanja sredstev za življenjski standard je določeno hitrejšo povečanje sredstev za družbeni standard kakor sredstev za osebno potrošnjo, ker so v minulem razdobju tudi bolj zastajala. Sredstva za osebno potrošnjo obsegajo sredstva, ki so potrebna za zadovoljitev skupne osebne potrošnje v državi, to je sredstva, ki se nanašajo na potrošnjo vseh proizvodov za osebno potrošnjo, kakršni so živila, industrijsko blago, različne proizvodne uslugе in podobno. Sredstva za družbeni standard so sredstva, ki služijo za povečanje stanovanjske komunalne dejavnosti, prosvetne in kulturne dejavnosti kakor tudi za zdravstvene in socialne dejavnosti. Ta sredstva služijo poleg tega tudi za zgraditev potrebnih objektov in nakup opreme za razširitev teh dejavnosti kakor tudi za nakup različnega potrošnega blaga, ki slu-

ži za redno funkcioniranje teh dejavnosti. V planu razvoja od l. 1957 do l. 1961 posvečamo največjo pozornost stanovanjsko komunalni graditvi, tako da se bodo tudi v ta namen povečala ustrezna sredstva z najhitrejšim tempom.

POTREBE DRŽAVNIH ORGANOV IN LJUDSKE OBRAMBE

Za potrebe državnih organov in ljudske obrambe bomo z družbenim planom od l. 1957 do l. 1961 razdeljevali povprečno 16,6 odstotka neto razpoložljivih sredstev na leto, medtem ko smo v razdobju od l. 1952 do l. 1956 odvajali v enake namene povprečno 15,1 odstotka neto razpoložljivih sredstev na leto. Tako zmanjšanje deleža teh sredstev v razdelitvi neto razpoložljivih sredstev hkrati z opisanim zmanjšanjem akumulacije omogoča, da bomo znatno večja sredstva odvajali za življenjski standard kakor tudi za družbene rezerve in nerazvrščena sredstva. Po drugi strani so možnosti, da bomo tudi s tako zmanjšanim deležem zagotovili nujna sredstva za normalno funkcioniranje teh dejavnosti, toliko bolj, ker to ne pomeni zmanjšanja sredstev za navedene potrebe v absolutnih zneskih, temveč samo znatno zmanjšanje tempa povečanja. Določeno je namreč, da se bodo ta sredstva povečala od l. 1957 do l. 1961 povprečno za 2 odstotka na leto, ker pa se bodo neto razpoložljiva sredstva povečala z znatno hitrejšim tempom, bo prišlo do prikazanega zmanjšanja deleža teh sredstev v skupnih neto razpoložljivih sredstvih.

DRUŽBENE REZERVE IN NERAZVRŠČENA SREDSTVA

Z družbenim planom od l. 1957 do 1961 je določeno, da bomo od neto razpoložljivih sredstev odvajali povprečno 5,7 odstotka na leto za družbene rezerve in nerazvrščena sredstva. Naj takoj poudarimo, da v minulem razdobju v ta namen večinoma nismo odvajali nobenih sredstev. Razdelitev sredstev za rezerve in nerazvrščena sredstva je omogočena z opisano razdelitvijo na različne kategorije potrošnje. V naših razmerah je nujno, da razvrstimo tako velika sredstva kot rezerve in da jih v planih obdržimo kot nerazvrščena. Družbene rezerve in nerazvrščena sredstva služijo predvsem kot zavarovanje pred različnimi nepričakovanimi okoliščinami, ki lahko med uresničevanjem plana učinkujejo na gospodarska gibanja drugače, kakor je bilo mogoče določiti, ko se je plan izdeloval. Razen tega tako omogočamo, da pridemo med uresničevanjem plana do hitrejšega povečanja posameznih potrošnih kategorij, kakor je bilo določeno s planom, kolikor bodo to terjale potrebe, a da bodo hkrati ostali odnosi na tržišču stabilni. Del družbenih rezerv in nerazvrščenih sredstev bomo uporabljali za oblikovanje družbenih rezerv, ki se nenehno povečujejo, uporabili pa jih je mogoče samo v skrajni sili, to je v primeru zelo hudih sušnih let, zelo velikih motenj na mednarodnem tržišču, v primeru vojne in podobnih okoliščin. Drugi del teh sredstev bomo uporabljali kot družbeno rezervo za operativno vplivanje zveze na uresničenje določenih planskih nalog, kolikor se bo v ta namen pokazala potreba, za intervencije na tržišču itd. Največ teh sredstev pa ne bomo razvrstili v posebne sklade, temveč jih bomo razdelili med operativnim uresničevanjem plana s posredovanjem tržišča, s čimer bo prišlo do določenih korektur v planiranih velikostih in odnosih v razdelitvi sredstev.

S. J.